

เอกสารประกอบการสอน

รหัสวิชา PA1๒๖๐๘ รายวิชาศิลปะสื่อประสม

สาขาวิชาจิตรกรรม คณะวิทยาลัย ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ภาคการศึกษา ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๓

โดย อาจารย์จรรวรณ์ เมืองขวา

ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media Art)

ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media Art) คำว่า ศิลปะสื่อประสม หรือ ศิลปะสื่อผสม หมายถึง ผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นโดยใช้เทคนิคและวิธีการของศิลปะทางด้านทัศนศิลป์หลาย ๆ แขนงมาผสมผสานทำให้เกิดผลงานที่อยู่ในชั้นเดียวกัน เน้นหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ แสดงออกถึงอารมณ์สะท้อนใจของผู้สร้าง ซึ่งวัสดุที่ใช้ในการสร้างผลงานสื่อผสมสามารถหาได้จาก

วัสดุธรรมชาติ เช่น วัสดุจากพืช สัตว์ และแร่

วัสดุสังเคราะห์ เช่น กระดาษ โลหะ ฯลฯ

ซึ่งนิยามของคำว่าศิลปะนั้นเป็นการนำสิ่งที่มีอยู่มาประยุกต์ผสมผสานกันเพื่อให้เกิดเป็นผลงานทางด้านศิลปะที่มีรูปแบบออกมาเป็นรูปเป็นร่างเพื่อให้คนดูได้สามารถรับรู้ถึงความหมายของผลงานศิลปะที่เราสร้างขึ้นมานั้นเองครับ ซึ่งการถ่ายทอดเรื่องราวหรือว่าการเล่าเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น ถ้าเราสามารถถ่ายทอดเรื่องราวเป็นแบบสามมิติได้ ก็จะทำให้ผู้ที่ชมผลงานนั้นสามารถที่จะสัมผัสข้อมูลได้เร็วขึ้นและได้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเรื่องเล่ากับเหตุการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งด้วยเหตุนี้จึงได้มีการนำความรู้ทางด้านศิลปะแขนงต่าง ๆ มาผสมกันจนเรียกว่า ศิลปะสื่อผสม ซึ่ง สื่อผสม เป็นผลงานศิลปะในด้านจิตรศิลป์ ในการนำสื่อมากกว่าสองสื่อหรือศิลปะมากกว่าสองแขนงมารวมกันขึ้นไปมาสร้างเป็นงานชิ้นเดียวกัน โดยนิยมใช้สื่อที่แตกต่างกัน มานำจุดเด่นของแต่ละสื่อมาใช้ร่วมกัน เช่นการสร้างภาพชุดชีวิตของนักบุญฟรานซิสแห่งอาซิซิในซาเปิลต่าง ๆ ที่ภูเขาศักดิ์สิทธิ์แห่งพีตมอนต์และลอมบาร์ดีทางตอนเหนือของประเทศอิตาลีที่ใช้ทั้งประติมากรรมและจิตรกรรมมาผสมผสานเข้าเป็นงานชิ้นเดียวกัน ที่ทำให้เป็นงานที่มีลักษณะเป็นสามมิติ ซึ่งในภาพสามมิตินี้เองที่สามารถมองได้หลายมุมมอง ทั้งได้เห็นส่วนลึกส่วนหน้านั้นเองครับ ซึ่งนักออกแบบหลายๆ ท่านได้พยายามศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะสื่อผสมเพื่อที่จะนำมาออกแบบผลงานของตัวเองให้มีจุดเด่นและดึงดูดคนดูให้มีความน่าสนใจในผลงานของเขาให้มากที่สุด ปัจจุบันนี้ศิลปะทางด้านสื่อผสมมีการนำแนวความคิดทางด้านนี้มาใช้กันมากในด้านธุรกิจ เพราะสามารถที่จะผลิตผลงานสามมิติออกมาดึงดูดคนดูนั่นเอง ซึ่งที่เราเห็นการโดยส่วนใหญ่ทุกวันนี้ก็อย่างเช่น ภาพยนตร์ 3 มิติ

Artist : อ๋ามฤทธี ชูสุวรรณ/ Amarit Chusuwan

Title : House of Love

Date : 2008/ 2551

Technique : Wood structure, 28 paintings, blacklight

SIZE (cm) : 250 cm x 280 cm x Depth 260 cm.

(ที่มา:<http://www.rama9art.org/artisan/artdb/artists/home.php?p=profiles&name=Amarit%20Chusuwan>)

Artist : อ๋ามฤทธี ชูสุวรรณ/ Amarit

Chusuwan

Title : -

Date : -

Technique : VDO Plasma 2 Screen

SIZE (cm) : -

(ที่มา:<http://www.rama9art.org/artisan/artdb/artists/home.php?p=profiles&name=Amarit%20Chusuwan>)

การใช้หลักการออกแบบในการสร้างงานสื่อผสม หมายถึงกลวิธีการสร้าง งานสื่อผสม ที่ต้องใช้หลักการออกแบบอันประกอบไปด้วยเอกภาพ ความสมดุล จุดเด่น ความกลมกลืนและความขัดแย้ง มาจัดองค์ประกอบศิลป์ให้ส่วนประกอบของการออกแบบซึ่งประกอบไปด้วย จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง สี ลักษณะผิว จังหวะ ลวดลาย บริเวณว่าง และสัดส่วน เพื่อให้เกิดผลงานที่สวยงามสมบูรณ์ และมีคุณค่าตามวัตถุประสงค์

การสร้างงานศิลปะสื่อผสม

ศิลปะสื่อผสม (MIXED MEDIA ART) ในทางทัศนศิลป์หมายถึง ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยการใช้สื่อวัสดุต่างชนิด และกลวิธีการสร้างตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป เข้ามาผสมผสานกันในผลงานชิ้นนั้น ให้เกิดเป็นองค์ประกอบภาพสวยงามกลมกลืน เช่น ผลงานชื่อ เพลงชีวิต ๒/๒๕๓๗ ของ เดชา วราชน เป็นต้น

ผลงานชื่อ เพลงชีวิต ๒/๒๕๓๗
ของ เดชา วราชน ศิลปินแห่งชาติ (ทัศนศิลป์)
(ที่มา:<http://art.culture.go.th/art01.php?nid=237>)

ชื่อผลงาน :: ชีวิต ๒๕๓๗
ของ เดชา วราชน ศิลปินแห่งชาติ (ทัศนศิลป์)
(ที่มา:<http://art.culture.go.th/art01.php?nid=237>
)

ศิลปะสื่อผสมเริ่มในปี ค.ศ.1912 (พ.ศ.2455) โดยปีกัสโซ และบราก ด้วยการนำวัสดุต่างๆ เช่น กระดาษปิดฝาผนัง กระดาษและภาพจากหนังสือนิตยสาร ผ้า แผ่นไม้ ฯลฯ มาสร้างสรรค์ผลงานด้วยกลวิธีการ

ของศิลปะแบบภาพปะติด (COLLAGE) ผสมผสานกับการวาดในภาพ เพื่อให้เกิดมิติทางอารมณ์สัมผัส และยังเป็น การแสวงหากลวิธีในการแสดงออกทางความงามในรูปแบบใหม่ๆ ผลงานที่มีชื่อเสียงตามกลวิธีนี้ เช่น STILL LIFE WITH CHAIR CANNING นอกจากนี้ยังได้พัฒนาการสร้างผลงานโดยใช้วัสดุสำเร็จรูปที่มี ลักษณะ 3 มิติ ปะติดลงในผลงาน เช่น GUITAR AND BASS BOTTLE เป็นต้น ต่อมาศิลปะแบบ ภาพปะติด ได้ถูกนำมาดัดแปลงใช้ในองค์ประกอบที่หลากหลาย จนประยุกต์สู่ยุคปัจจุบันที่รู้จักกันในนาม สื่อผสม (MIXED MEDIA) ซึ่งหมายถึงการนำเอาวัสดุ และกลวิธีต่างๆ ในการสร้างงานทัศนศิลป์มา ผสมผสานกันด้วยการจัดองค์ประกอบทางศิลปะให้เกิดเป็นรูปแบบความงามใหม่อย่างอิสระ

STILL LIFE WITH CHAIR CANNING, 1912

ผลงานของ ปาโบล ปิกัสโซ (PABLO PICASSO)

(ที่มา : <http://blog.mcp.ac.th/?p=60322>)

เป็นภาพที่สร้างสรรค์โดยการนำเอาเศษกระดาษ และสีน้ำมันที่พิมพ์เป็นภาพลายสานของเก้าอี้ หวายด้วยการใช้กลวิธีการปะติด และระบายสีน้ำมันลงบนผ้าใบทำเป็นรูปวงรี มีเชือกขดล้อมเป็นกรอบ

GUITAR AND BASS

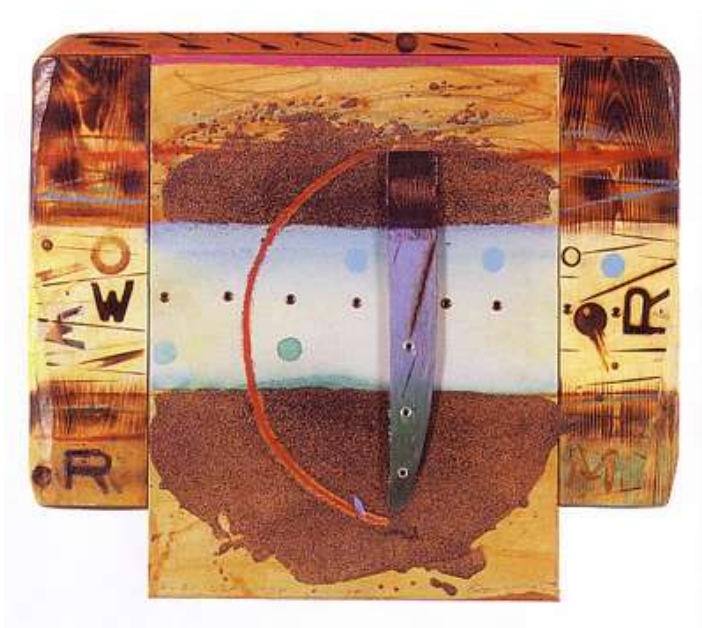
BOTTLE, 1913

ผลงานของ ปาโบล ปิกัสโซ

หลักการออกแบบสร้างงานศิลปะสื่อผสม

การสร้างสรรค์งานศิลปะสื่อผสมมีหลักการออกแบบสำคัญมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ หลักการด้านความงาม หลักการด้านความมั่นคงแข็งแรง และหลักการนำไปใช้

1. หลักการด้านความงาม ผู้ออกแบบต้องมีความเข้าใจในส่วนประกอบสำคัญของการออกแบบ ซึ่งประกอบไปด้วย จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง สี ลักษณะผิว จังหวะ ลวดลาย บริเวณว่าง และสัดส่วน ที่มีผลต่อจิตวิทยาในการกระตุ้นเร้าอารมณ์ความรู้สึกมาใช้ในการสร้างสรรค์ โดยการนำมาจัดเข้าด้วยกัน มีหลักการจัดดังนี้คือ จัดให้มีเอกภาพ ความสมดุล จุดเด่น ความกลมกลืน และความขัดแย้ง เพื่อให้ผลงานเกิดความงามมีความพอเหมาะพอดี

จิตรกรรมสื่อผสม Skywalker โดย กมล ทัศนัญชลี ศิลปินแห่งชาติ (ทัศนศิลป์)
(ที่มา:<http://www.wikiwand.com/th/%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%B8%E0%B8%A9%E0%B8%A2%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C>)

2. หลักการด้านความมั่นคงแข็งแรง การสร้างงานศิลปะสื่อผสมควรคำนึงถึงความคงทนสามารถอยู่ได้มั่นคงยาวนาน จึงต้องพิจารณาคัดเลือกวัสดุที่ใช้สร้างงานให้เหมาะสมกับลักษณะงาน เพื่อให้ได้โครงสร้างที่มั่นคง เช่นผลงานศิลปะสื่อผสม มีลักษณะไปทางประติมากรรมแบบตั้งบนพื้นแนวราบ ควรออกแบบให้มีฐานรองรับน้ำหนัก และตัวรูปทรงที่มีความมั่นคงแข็งแรง เป็นต้น

ประติมากรรม"ตายแล้วเกิด" เป็นงานแกะสลักและงานโลหะ
ของอาจารย์กมล ทศนาญชลี ศิลปินแห่งชาติ (ทัศนศิลป์) กับศิลปินจากญี่ปุ่น

3. หลักการด้านการนำไปใช้ การออกแบบและการสร้างงานต้องให้เกิดคุณค่าในการนำไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการสร้าง

ผลงานของ อาจารย์เตชา วราชน ศิลปินแห่งชาติ
(ทัศนศิลป์)

ชื่อผลงาน ของสะสมหมายเลข 5, 2538

เทคนิค สื่อผสม

แสดงความงามการจัดองค์ประกอบศิลป์ ด้วยกลวิธีการปะติดวัสดุต่างๆ เช่น ไม้ กระดาษ อลูมิเนียมและกล่องไม้ขีด
ก้านไม้ขีด ซึ่งเป็นของสะสมที่ได้รับมา

ขั้นตอนการสร้างสรรคงานศิลปะสื่อผสม

1. สร้างจินตนาการ (IMAGINATION) หรือการสร้างภาพขึ้นในใจ เพื่อเป็นแนวทางกำหนดรูปแบบงานที่จะสร้างสรรค์ ควรถ่ายทอดลักษณะรูปแบบใด เช่น รูปแบบเหมือนจริง รูปแบบตัดทอน รูปแบบตามความรู้สึก และจะมีเนื้อหาอย่างไร เช่น เป็นเนื้อหาเรื่องราวจากประสบการณ์ตรง ประสบการณ์ทางอ้อม หรือคิดสร้างสรรค์ใหม่ เป็นต้น

หลอดสี หิมะ ทะเลทราย โดย กมล ทัศนัญชลี ศิลปินแห่งชาติ (ทัศนศิลป์)
ศิลปินสองซีกโลก

2. ออกแบบตามจินตนาการ เมื่อได้ภาพที่กำหนดขึ้นในใจแล้วถ่ายทอดจินตนาการนั้นออกมาเป็นภาพร่างนำไปปรับแก้ไข จัดองค์ประกอบภาพให้สวยงาม จากนั้นกำหนดกลวิธีการสร้างสรรค์จะใช้กลวิธีใดผสมกัน และจะใช้วัสดุใดบ้าง
3. สร้างสรรคงานตามที่ออกแบบ เมื่อได้แบบแล้วจึงลงมือสร้างตามกลวิธีของงาน อาจมีการปรับแก้เพิ่มเติม หรือตัดทอนบางสิ่งในภาพ เพื่อความเหมาะสมลงตัวในด้านความงาม

อ้างอิง

- ๑) สุชาติ สุทธิ. เรียบรูปการเห็นพื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ: กระดาษสา
- ๒) ชลุด นิ่มเสมอ. องค์ประกอบศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.
- ๓) วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปะร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: วัฒนาสารัต
- ๔) แหล่งที่มาจากเว็บไซต์ <http://blog.mcp.ac.th/?p=60322>